

14 Minority News

mesečni bilten o životu manjinskih zajednica u Srbiji

decembar 2014

INTERVJU

AIDA ĆOROVIĆ

**Nedostaje
jasan
koncept
manjinske
politike**

**U Jabuci kod
Pančeva obeležen
međunarodni Dan
sećanja na Rome
žrtve Holokausta**

**OEBS:
Integracija manjina
važna za stabilnost**

OKRUGLI STO

**Partizacija, problem
Nacionalnih saveta
nacionalnih manjina**

IZDVAJAMO

Različiti modeli inkluzije nacionalnih manjina

Srbija ima zakone za zaštitu prava nacionalnih manjina i njihovo uključivanje u društvo, ali se oni ne sprovode na adekvatan način, poručili su govornici na konferenciji „Različiti modeli inkluzije nacionalnih manjina“

"Fijaker stari" u srcu varoši

U subotu, 06. decembra, u Somboru, u prostoru stare Gradske kuće, upriličena je svečanost povodom otvaranja prostorija Udruženja građana Bunjevački omladinski centar „Fijaker stari“ i Gradskog odbora Saveza bačkih Bunjevac.

Božićni koncert

U prepunoj crkvi svete Ane u Beloj Crkvi, u nedelju 21.12.2014. godine, održan je tradicionalni Božićni koncert u izvođenju gradskog hora „Bella musica“

BNV poziva sve organizacije i institucije da se uključe u njegov rad

Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, dr Sulejman Uglijanin, organizovao je koktel za predstavnike nevladinih sektora, domaćih i međunarodnih institucija koje imaju svoja predstavništva u Sandžaku, kao i udruženja koje se bave ljudskim i manjinskim pravima, te očuvanjem i promovisanjem bošnjačkog identiteta i kulturnog nasleđa

Jevreji pamte

Kada se o ljudskim nesrećama govori u brojevima, novinari to odlično znaju, koliko god velike bile, postaju bezlične i ne dotiču nas se ni izbliza toliko koliko sudbina jednog jedinog stradalnika. Tako svako ko se malo zainteresuje za sudbinu Jevreja Srbije lako može doći do podatka da je u njoj 1940. godine živelo 33 000 pripadnika Mojsijeve vere, kao i da su do maja 1942. nacisti i njihovi saradnici ubili 83 odsto te populacije.

UVODNIK 14

Zle partije i dobri građani ili priča o vuku i Crvenkapi

Godina već postaje stara, ali i teme koje se otvaraju su zapravo stare, skoro i većite kada govorimo o Nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Partizacija ili departizacija nacionalnih saveta postavlja se kao dilema iako to u suštini nije. Idealno bi bilo kada bi sve državne funkcije vršili nezavisni stručnjaci koji nisu pripadnici ni jedne političke partije i čiji je interes istovetan sa interesima zajednice, ali takve utopističke ideje su još stari Grci označili kao ideale koje je nemoguće doseći.

Baš kao i u drevnoj Atini, tako i među teoretičarima Nacionalnih saveta nacionalnih manjina, u deficitu novih tema i ideja, ponovo se pokreće pitanje departizacije, te će ponovo i dosledno ponoviti stav izrečen pre više meseci na istom ovom mestu: "Političke partije su ustavna kategorija i one obezbeđuju postojanje demokratije. Kao što je demokratija najbolje uređenje koje poznajemo, tako su i političke partije najbolje organizacije koje obezbeđuju učešće građana u kreiranju politike i svoje sudsbine".

Ukoliko bi pak neka vlast zabranila učešće političkim partijama na izborima za Nacionalne savete nacionalnih manjina, u tom slučaju bi Ustavni sud takvu odluku proglašio neustavnom, te svako ko zagovara departizaciju Nacionalnih saveta nacionalnih manjina zapravo treba da se zalaže za promenu ustava, ali i osnovnih načela participativne demokratije.

Jasno je da političke partije imaju nekad sopstvene, izdvojene i drugačije interes od interesa onih koje zastupaju i to je svakako štetno za zajednicu, ali loša vest je da ni takvo ponašanje političkih partija nije moguće zakonski sankcionisati.

Jedine sankcije za političke partije mogu da izreknu građani na izborima, sve drugo je kao reklamacija hrane koju smo već progutali. Progutajmo i političke partije.

U Srbiji žive pripadnici 30 različitih nacionalnih zajednica!

Integracija manjina važna za stabilnost

Zamenik šefa Misije OEBS u Srbiji, Majkl Ujehara, bio je u dvodnevnoj poseti Novom Pazaru, gde je sa predstavnicima lokalne samouprave, političkih partija, predsednikom Bošnjačkog nacionalnog vijeća, nevladinih organizacija i medija razgovarao o aktuelnoj situaciji u ovom gradu. Posetio je i Državni univerzitet.

Ujehara je naglasio da će Misija OEBS nastaviti da radi sa državnim i lokalnim organima i nacionalnim savjetima „kako bi osigurala da sistem zaštite i unapređenja prava manjina u Srbiji funkcioniše“.

Predsednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, dr Sulejman Ugljanin, se zahvalio na poseti gospodinu Majkl Ujehari, ističući važnost održavanja ovog sastanka i podršku Srbiji u procesu evropskih integracija.

„Integracija nacionalnih manjina je važan zadatak za budućnost Srbije kao članice Evropske unije, ali i za njenu buduću stabilnost. U tom zadatku OEBS će imati važnu ulogu, tako što će na fer i nepristrastan način posmatrati i podržavati rad na ispunjenju tog zadatka,“ rekao je Ujehara nakon razgovora sa predsednikom Bošnjačkog nacionalnog vijeća Sulejmanom Ugljaninom.

Ugljanin je u tom razgovoru ocenio „da se ono što se govori o pravima manjina u Beogradu, Vladi Srbije i Skupštini Srbije, ne podudara sa stanjem na terenu“ i zameniku šefu Misije OEBS u Srbiji

„predočio konkretne primere diskriminacije manjina na terenu“.

„Predočio sam mu primere poput obrazovanja na maternjem jeziku, gde je ministar prosvete, Srđan Verbić, jednom odlukom srušio čitav jednogodišnji sis-

tem obrazovanja na bosanskom jeziku. Takođe, Odbor za ljudska i manjinska prava ne funkcioniše i za osam meseci nije uradio ništa. Diskriminaciju nad Bošnjacima vrši i grad Novi Pazar, jer ne izdvaja ni jedan dinar iz gradskog budžeta za ostvarivanje njihovih prava, iako je na osnovu Zakona o lokalnoj samoupravi na to obavezan,“ istakao je Ugljanin i dodao da traži od ove organizacije da „nešto zajedno učinimo na de-lotvornom učeštu Bošnjaka u javnom životu, da se njima i drugim manjinama omogući u državnim institucijama, kao što su policijske i pravosudne akademije, obrazovanje na kvalitetan način.“

Predstavnici OEBS-a su se posebno interesovali za rad vaspitno-obrazovnih ustanova Islamske zajednice, planove i programe po kojima rade.

Izrazili su svoje zadovoljstvo dobijenim informacijama, tj. činjenicom da oni, koji se školuju u njima, stiču kvalitetna znanja iz različitih oblasti obrazovanja, kako verskih tako i svetovnih, te da se neki od njih nalaze na važnim pozicijama u društvu.

Srbija napredovala u ljudskim pravima

Srbija je ostvarila znatan napredak u oblasti zaštite ljudskih prava, ali je očekuje još izazova i problema u toj oblasti koja je veoma važna i u procesu evropskih integracija, zaključeno je na skupu povodom Međunarodnog dana ljudskih prava

Skup u Beogradu organizovala je Vladina Kancelarija za ljudska i manjinska prava, uz učešće predstavnika Evropske unije i državnih institucija, prenosi Beta.

"Potrebno je izbrisati jaz između usvojenih zakona i njihove primene", poručila je direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava, Suzana Paunović.

Ona je istakla da je ekomska kriza jedan od uzročnika koji može da utiče na ostvarivanje ljudskih prava, pre svega u socijalnoj sferi, ali da to ne sme da bude opravданje.

Paunovićeva je najavila da će naredna godina biti posvećena što efikasnijem sprovođenju međunarodnih konvencija koje je Srbija potpisala, kao i ostvarivanju nacionalnih strategija i akcionalih planova u toj oblasti.

Šef delegacije Evropske unije u Srbiji, Majkl Davenport, odao je priznanje Srbiji na napretku koji je postigla u zaštiti ljud-

skih prava, ali je upozorio i da EU pažljivo posmatra sve što se dešava u toj oblasti.

"Treba biti na oprezu, svuda i uvek", kazao je Davenport. On je ukazao da Srbija ima solidan ustavni i zakonski okvir za ostvarenje ljudskih prava, a da ključ leži u bliskoj saradnji državnih institucija, nezavisnih tela i civilnog sektora.

Šef delegacije EU u Srbiji poručio je da će Unija nastaviti podršku unapređenju ljudskih prava u Srbiji kroz finansiranje najrazličitijih projekata.

Poverenica za zaštitu raznovopravnosti, Nevena Petrušić, poručila je da pravni propisi nisu dovoljni sami po sebi, potrebna je sistemska prevencija diskriminacije.

Postoji napredak, ali žene nisu ravnopravne

Predsednik skupštinskog Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, Meho Omerović, ocenio je da žene, iako postoji napredak u određenim oblastima, još uvek nisu izjednačene u pravima i položaju sa muškarcima.

On je, na sednici povodom obeležavanja Međunarodnog dana ljudskih prava i predstavljanja modela zakona o rodnoj ravnopravnosti Zaštitnika građana, rekao da postoji napredak u određenim oblastima, kao što su veće učešće žena u mnogim sektorima i unapređenje zakonodavstva o rodnoj ravnopravnosti.

Omerović je, s tim u vezi, podsetio da je u srpskom parlamentu 85 žena, što je 34 odsto poslanika.

"Međutim, bez obzira na sve ovo, svedoci smo da žene i muškarci i dalje nisu izjednačeni u pravima i položaju. Postoje problemi i u vezi ekonomskog položaja žena, zbog čega je ekonomsko osnaživanje osnovni preduslov za jačanje ravnopravnosti", poručio je on.

Šef misije OEBS u Srbiji, Peter Burkhardt, izrazio je uverenje da će model zakona doprineti poboljšanju pravnog okvira u vezi rodne ravnopravnosti i fer društva. On je istakao da će OEBS i dalje pružati podršku institucijama i nezavisnim telima.

Zaštitnik građana, Saša Janković, ukazao je da je dosadašnje zakonodavstvo rodnu ravnopravnost podiglo na nivo principa i da je svest danas mnogo bolje ukorenjena nego ranije.

Međutim, on je istakao da je, na osnovu pritužbi koje dobija, uočio da postoji niz manjkavosti u praktičnoj primeni principa koji su dosadašnjim zakonom uspostavljeni.

Postoji niz manjkavosti u praktičnoj primeni zakona

Šef delegacije Evropske unije u Srbiji, Majkl Davenport, odao je priznanje Srbiji na napretku koji je postigla u zaštiti ljudskih prava

NVO: Država da zaštititi prava

Predstavnice nekoliko nevladinih organizacija (NVO) obeležile su Međunarodni dan ljudskih prava performansom "Dosta strahovlade!", zahtevajući od države poštovanje ljudskih prava i da ispunjava međunarodne obaveze koje je preuzela, prenosi Fonet.

Posle performansa, na konferenciji za novinare, predstavnice organizacija koje se bore za zaštitu ljudskih prava u Srbiji ukazale su na probleme njihovog kršenja.

Predsednica Helsinskog odbora za ljudska prava u Srbiji, Sonja Biserko, istakla je da je sloboda izražavanja kritičkog mišljenja u Srbiji stalno na udaru, kao što su na udaru i nevladine organizacije koje se zalažu za poštovanje ljudskih prava, u nastojanju da se one kao izdajnici izopštite iz društva.

Bobana Macanović, iz Autonomnog ženskog centra, izjavila je da je u protekloj godini na svakih 10 dana u Srbiji ubijena jedna žena, samo zato što je žena. Svaka druga žena je psihički maltretirana, svaka treća je fizički zlostavljana, ukazala je ona i upozorila da su u 2013. godini u Srbiji u porodičnom nasilju ubijene 43 žene, a 2014. njih 22.

Paunović: Postoji jaz između usvojenih zakona i njihove primene u praksi

Direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava istakla je da su godinu koja je upravo došla obeležile brojne aktivnosti na polju zaštite i unapređenja ljudskih i manjinskih prava sprovedene od strane Kancelarije i ministarstva, nevladinih organizacija, nezavisnih tela i međunarodnih partnera. Bez obzira na delovanje iz različitih uglova, ovaj zbir aktivnosti omogućio je da možemo konstatovati pomak u unapređenju stanja ljudskih prava.

"Iako je zakonodavni i institucionalni okvir u Srbiji dobro postavljen, svesni smo da još uvek postoji jaz između usvojenih zakona i njihove primene u praksi, kao i da ekomska kriza predstavlja rizik za ostvarivanje ljudskih prava, naročito ekonomskih i socijalnih", rekla je Paunović na skupu.

Vladina Kancelarija za ljudska i manjinska prava će nastaviti saradnju sa domaćim i međunarodnim partnerima, a do sada su pokrenute i brojne aktivnosti kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou, navodi Suzana Paunović.

Usvajanjem Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije Vlada Republike Srbije pokazala je opredeljenost za politiku borbe protiv diskriminacije, navela je Paunović.

Kada je u pitanju zaštita ljudskih prava na ovome nismo želeli da se zaustavimo, već smo radili na izradi mehanizama kojima će se pratiti stanje ljudskih prava. Verujemo da će navedeni mehanizmi doprineti dodatnom unapređenju u ovoj oblasti i ostvarivanju ciljeva demokratskog društva, ali i da će poslužiti kao dobar osnov Vladi za kontrolu i pravovremeno reagovanje na kršenje ljudskih prava, navela je Paunović

Milica Lupšor, iz Sekcije žena UG "Ravноправност" ukazala je da u stanju visoke nezaposlenosti u Srbiji, žene koje rade na crno, u strahu od gubitka posla, pristaju da rade u nehumanim uslovima.

Predstavnica Regionalnog centra za manjine, Jovana Vuković, ukazala je na veoma težak položaj Roma, koji u Srbiji svakodnevno trpe diskriminaciju i žive u ekstremnom siromaštvu.

Broj nasilnih incidenata prema LGBT populaciji je takođe u porastu, upozorila je Dragoslava Barzut iz "Labrisa". Olivera Otašević iz organizacije "Astra" i Marijana Savić iz organizacije "Atina" apelovali su na državu da izgradi kapacitete za zaštitu žrtava trgovine ljudima, jer je izostanak doveo do toga da trgovci ljudima unapređuju svoje načine rada i uvođe nove tokove eksploracije žena preko interneta i u krijumčarenju azilanata.

"Sloboda izražavanja kritičkog mišljenja u Srbiji stalno je na udaru, kao što su na udaru i nevladine organizacije koje se zalažu za poštovanje ljudskih prava," - Sonja Biserko

Partizacija, problem Nacionalnih saveta nacionalnih manjina

Partizacija predstavlja glavni problem u funkcionisanju nacionalnih saveta nacionalnih manjina, pokazala je studija nastala u decembru prošle godine.

Učestvujući u raspravi na temu "Iza ogledala – o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, izborima 2014. i još ponečemu", jedan od recenzenata studije, Jovo Bakić, je rekao da je u studiji potvrđena teorija etničkog takmičenja i da je jasno predstavljena mikropolitička scena Srbije.

On je to objasnio na primeru izbora za nacionalne savete nacionalnih manjina za koje je rekao da ustvari predstavljaju takmičenje političkih stranaka, gde se jasno može videti razlika između "velikih" i "malih" manjina.

"Treba imati u vidu da su nacionalni saveti nacionalnih manjina državni or-

gani i finansirani su iz budžeta Republike u iznosima od po nekoliko miliona dinara do nekoliko miliona evra", rekao je jedan od koautora studije, Vladimir Ilić, i nalogao da zaposlenje u državnoj službi predstavlja retke resurse u današnjoj Srbiji do kojih se u znatnoj meri dolazi putem stranačkog pripadanja.

Koautor studije, Andrej Kubiček, je istakao da studija pokazuje da se u velikoj meri obesmišljavaju izbori ali i rad nacionalnih saveta, ali i da sami pripadnici manjina ne vide smisao postojanja saveta, jer ne vide konkretnе rezultate.

Kubiček je dodao da su interesi većinskih partija i velikih partija manjina mnogostruki i da manjinski izbori zapravo predstavljaju idealnu priliku da se proveri podrška na terenu.

"Ono što bi se moglo očekivati, to je da

"Treba imati u vidu da su nacionalni saveti nacionalnih manjina državni organi i finansirani su iz budžeta Republike u iznosima od po nekoliko miliona dinara do nekoliko miliona evra"

Vladimir Ilić

Nacionalni saveti počnu raspravu o transformaciji svog rada", zaključio je zamениk zaštitnika građana, Goran Bašić.

"Izbori za nacionalne savete nacionalnih manjina ustvari predstavljaju takmičenje političkih stranaka gde se jasno može videti razlika između "velikih" i "malih" manjina."

Jovo Bakić

Interesi većinskih partija i velikih partija manjina mnogostruki su i manjinski izbori zapravo predstavljaju idealnu priliku da se proveri podrška na terenu

Andrej Kubiček

Studija pokazuje da se u velikoj meri obesmišljavaju izbori i rad nacionalnih saveta, ali i da sami pripadnici manjina ne vide smisao postojanja saveta, jer ne vide konkretnе rezultate

Različiti modeli inkluzije nacionalnih manjina

Srbija ima zakone za zaštitu prava nacionalnih manjina i njihovo uključivanje u društvo, ali se oni ne sprovode na adekvatan način, poručili su govornici na konferenciji „Različiti modeli inkluzije nacionalnih manjina“

Oni su na konferenciji "Različiti modeli inkluzije nacionalnih manjina" u Beogradu naveli i da su mehanizmi za ostvarivanje prava nacionalnih manjina nevidljivi u javnosti.

Savetnica u Sektoru za savremeno stvaralaštvo i kreativne industrije Min-

istarstva kulture i informisanja, Aleksandra Đorđević rekla je da je Zakon o kulturi dobar primer zakona koji štiti prava nacionalnih manjina u Srbiji i zahteva njihovu inkluziju u društvo.

"Problem je što se zakoni u Srbiji ne primenjuju na adekvatan način jer su u društvu prisutne organizacione i fizičke barijere, kao i neka shvatanja zbog kojih određene osobe ne mogu da iskoriste svoja prava", istakla je ona.

Đorđević je dodala da to ministarstvo aktivno saraduje sa nacionalnim savetima nacionalnih manjina, raspisuje konkurse i finansira projekte za unapređivanje njihovog društvenog položaja, ali je problem, kako je kazala, zatvorenost tih projekata za širu javnost.

"Ti projekti su često zatvoreni za širu publiku, a ponekad se sama ciljna grupa izostavlja iz njihove realizacije", smatra ona.

Savetnik u Kancelariji za ljudska i manjinska prava, Vlado Radulović, ocenio je da javnost ne prepoznaže značaj rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina za razvoj i unapređivanje prava nacionalnih manjina u oblasti kulture, obrazovanja, jezika i informisanja.

"Javnost ne prepoznaže značaj rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina za razvoj i unapređivanje prava nacionalnih manjina u oblasti kulture, obrazovanja, jezika i informisanja"

Vlado Radulović

nos ostvarivanju prava nacionalnih manjina ta kancelarija je dala pripremanjem Strategije prevencije i zaštite diskriminacije, koju je Vlada usvojila 2013. godine, a koja predstavlja usaglašen sistem mera, uslova i instrumenata javne politike.

"Problem je što se zakoni u Srbiji ne primenjuju na adekvatan način jer su u društvu prisutne organizacione i fizičke barijere, kao i neka shvatanja zbog kojih određene osobe ne mogu da iskoriste svoja prava."

Aleksandra Đorđević

Prema njegovim rečima, značajan dopri-

Mehanizmi za ostvarivanje prava nacionalnih manjina su nevidljivi u javnosti

"Iako postoje mehanizmi za zaštitu manjinskih prava, oni su nevidljivi, kaznena politika je blaga, a institucije nisu dovoljno osetljive na ta pitanja"

Jovana Vuković

Koordinatorka Regionalnog centra za manjine, Jovana Vuković, navela je da iako postoje mehanizmi za zaštitu manjinskih prava, oni su nevidljivi, kaznena

politika je blaga, a institucije nisu dovoljno osetljive na ta pitanja.

"Žrtve u njima doživljavaju sekundarnu diskriminaciju kao da su one odgovorne za kršenje njihovih prava", istakla je ona.

Na konferenciji, koju je organizovala Regionalna akcija za umetnost, kulturu i unapređivanje zdravlja, vođa tima projekta "Promocija ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi", Emir Adžović, poručio je da je za poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina neophodno poći od opštinskog nivoa.

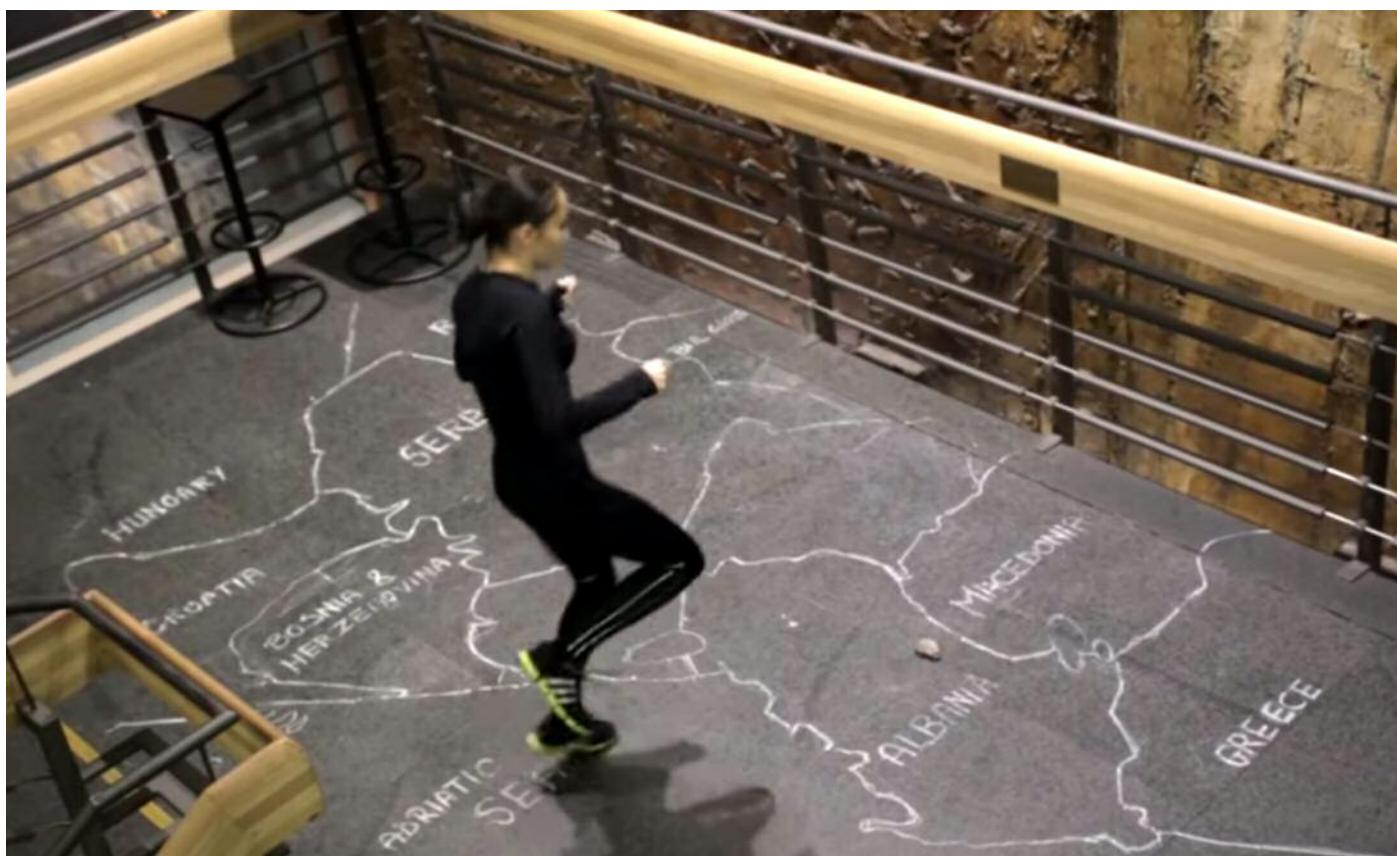
"Na taj način možemo ispitati njihove probleme i onda ih podeliti sa državnim organima", rekao je on i dodaо da se taj projekat trenutno sprovodi u 36 opština u regionu.

Konferencija je otvorena nastupom učesnika iz osam zemalja regiona i predstavlja završnu aktivnost projekta "Inkluzija manjina ne treba biti iluzija", tokom kojeg su učesnici koristili pozorišnu metodologiju da ukažu na probleme diskriminacije, netolerancije i isključivanja manjina iz različitih društava.

"Za poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina neophodno je poći od opštinskog nivoa. Na taj način možemo ispitati njihove probleme i onda ih podeliti sa državnim organima"

Emir Adžović

Detalj sa performansa "Inkluzija manjina ne treba biti iluzija" koji se održao neposredno pre konferencije

Jačanje kapaciteta novoizabranih članova nacionalnih saveta nacionalnih manjina

U Aranđelovcu je od 10. do 14. decembra održan seminar „Jačanje kapaciteta novoizabranih članova nacionalnih saveta nacionalnih manjina“. Ovaj skup je organizovan zajednički od strane Misije OEBS u Srbiji, Fondacije Friedrich Ebert u Beogradu i Centra za istraživanja migracija (Projekat Minority News), u svrhu podizanja informisanosti novoizabranih članova nacionalnih saveta, kako bi uspešno realizovali mandate nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Teme kojima se seminar bavio su: mandat i nadležnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, uloga nacionalnih saveta naspram nadležnosti jedinica lokalne samuprave, kako mediji mogu da obezbede sveobuhvatan i tačan prikaz rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kako nevladine organizacije (NVO) mogu aktivnije da se uključe u kreiranje politike vezano za integraciju nacionalnih manjina u javni život, itd.

Uvodnu reč u okviru skupa dali su: Nenad Čelarević – Savetnik za pitanja nacionalnih manjina u okviru Odeljenja za demokratizaciju Misije OEBS u Srbiji i Iva Petrović – Koordinatorka projekta Minority News. Skupu su prisustvovali predstavnici novoformiranih nacionalnih

saveta nacionalnih manjina.

Nenad Čelarević je pozdravio sve prisutne i ukazao na aktivnosti na koje je Misija OEBS bila usmerena tokom 2014. godine, kao i na planove za 2015. godinu. Takođe, predstavljen je program seminara i objašnjen način kako je planiran rad tokom skupa.

Iva Petrović je upoznala učesnike sa radom i ciljevima organizacije Centar za istraživanja migracija i objasnila kako je zamišljen čitav koncept funkcionisanja seminara.

Nakon uvodnih reči, počelo je prvo predavanje na temu „Izbori za nacionalne savete nacionalnih manjina 2014 -

“Iako danas postoje različita mišljenja vezano za dalju strategiju u okviru oblasti manjinskih prava, neophodno je pre svega usmeriti pažnju na dalje izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina”

Goran Bašić

Pouke“. Predavač je bio Goran Bašić, Savetnik za razvoj programa Centra za istraživanje etniciteta. On je istakao, da iako danas postoje različita mišljenja vezano za dalju strategiju u okviru oblasti manjinskih prava, neophodno je pre svega usmeriti pažnju na dalje izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Po njemu, problem je napravljen još 2003. godine, kada je donet Pravilnik vezano za Izbole za na-

Teme kojima se seminar bavio su: mandat i nadležnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, uloga nacionalnih saveta naspram nadležnosti jedinica lokalne samuprave, kako mediji mogu da obezbede sveobuhvatan i tačan prikaz rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kako nevladine organizacije (NVO) mogu aktivnije da se uključe u kreiranje politike vezano za integraciju nacionalnih manjina u javni život, itd.

“Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina koji je donet 2005. godine doživeo je određene izmene i dopune, ali danas postoji nekompletan pravni okvir.”

Bojan Đurić

cionalne savete nacionalnih manjina, a ne Zakon koji je regulisao ovu oblast. Još od tog perioda je prisutna politizacija (partizacija) koja danas predstavlja veliki problem.

U okviru iste teme, sledeće predavanje je imala Snežana Ilić, Direktorka Centra za razvoj civilnog društva. Ona je predstavila evidenciju dobijenu preko učesničkog posmatranja za vreme izbora za nacionalne savete 2014., čije su rezultate prikupili učesnici seminara održanih u Nišu početkom oktobra 2014. godine. Istraživanje se bavilo oblastima regularnosti glasanja, medijske pokrivenosti i razlike između nacionalnih manjina u pogledu učešća birača. Po njoj, ovakva vrsta podataka obezbeđuje dublji uvid u insajdersko iskustvo glasača – pripadnika nacionalnih manjina.

Ona je najavila da se uskoro očekuje objavljivanje publikacije „Behind the Mirror“ („Iza ogledala“). Takođe, naglasila je neophodnost departizacije.

Drugi dan seminara je započeo sa temom „Političko i institucionalno uređenje Srbije“, koju je predstavio Bojan Đurić, Doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu. On je istakao da je pojam “nacionalni saveti nacionalnih manjina” uveden još 2008/2009. godine a da su nacionalni saveti konstituisani 2010. godine. Po njemu, Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina koji je donet 2005. godine doživeo je određene izmene i dopune, ali danas postoji nekompletan pravni okvir. Naznačio je da je današnji sistem nestabilan i da praktično nacionalni saveti nacionalnih manjina funkcionišu po principu političkih koalicija.

Sledeće predavanje je držao Nenad Đurđević, Direktor Foruma za etničke

odnose, na temu „Izazovi integracije pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji“. Đurđević je ukazao je da Srbija ne poseduje zakonodavnik okvir za manjinska prava koji je uskladen sa ostalim zakonima i da je neophodna proaktivna politika koja bi omogućila adekvatan pravni okvir. Istakao je da je često prisutno da dobro organizovane liste imaju većinu, a da sposobni pojedinci ne uspevaju da aktivno doprinesu realizaciji zajedničkih ciljeva. Naglasio je da je za integraciju važna: nediskriminacija, čuvanje posebnosti svake manjinske zajednice, kao i komuniciranje tih posebnosti sa ostalim manjinskim zajednicama i većinskom zajednicom.

Nakon predavanja usledio je trening iz oblasti javnog nastupa, koji su vodili Ivan Apostolović, trener Centra za studije socijalne demokratije i Dušan Milenović, trener Centra za društveni dijalog i regionalne inicijative. Istaknuto je da je za dobar javni nastup neophodno izreći poruku javnosti sa samopouzdanjem. Za javni nastup su važni: ritam, intonacija, pauza i energija. Apostolović je objasnio da prilikom javnog nastupa posmatrači različito gledaju govornika: 7% ljudi sluša samu poruku govornika, 38% ljudi posmatra izgled i gestikulaciju govornika, a 55% ljudi je usmereno na neverbalnu komunikaciju (izraz lica, kontakt očima, itd.). Milenović je naglasio da postoje različiti alati u komunikaciji nacionalnih saveta

sa predstvincima manjinskih zajednica: tradicionalni alati (TV, radio, štampani mediji, konferencija za štampu) – gde poruka dolazi do najviše građana ali je ta komunikacija jednosmerna, i društveni mediji (Facebook i Twitter) – koji omogućavaju da nacionalni saveti dobiju povratnu informaciju od predstavnika manjinskih zajednica, koja je neophodna za uspešan rad saveta. Po njemu, veoma je važno da se vodi računa o tome kakvu informaciju želimo da šaljemo građanima.

Po završetku predavanja svi učesnici seminara su uradili simulaciju TV nastupa tj. objavljivanje saopštenja za medije pred kamerom.

Prva tema trećeg dana seminara je bila „Međunarodni standardi u oblasti zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina“, koju je predstavio Balasz Vizi, ispred NUPS Instituta za međunarodne studije. Vizi je istakao značaj međunarodnih standarda vezano za manjinska prava, koji su garantovani međunarodnim instrumentima (u okviru sistema UN, OEBS-a, i Saveta Evrope), a posebno je naglasio važnost standarda Evropske unije. On je napomenuo da je sve zasnovano na principu zaštite ljudskih prava. Objasnio je da na međunarodnom nivou postoji širok spektar prava koja se odnose na manjine: zaštita od diskriminacije, prava

Na međunarodnom nivou postoji širok spektar prava koja se odnose na manjine: zaštita od diskriminacije, prava iz oblasti kulture i prava koja se tiču jezika manjine (uključujući obrazovanje), kao i politička prava

iz oblasti kulture i prava koja se tiču jezika manjine (uključujući obrazovanje), kao i politička prava. Vizi je istakao da je od posebnog značaja politička participacija manjina i da su s tim u vezi značajne Preporuke Komesara OEBS-a za pitanja nacionalnih manjina iz Lunda.

Po njemu, država ne treba da se meša u pravo pojedinca da se izjasni kao predstavnik manjinske zajednice. Takođe, nglasio je da u okviru procesa izveštavanja države prema Savetu Evrope, vezano za monitoring poštovanja prava, postoje dve opcije. Prva opcija podrazumeva da država uključi nacionalne manjine u pisanje Izveštaja, a druga, da same nacionalne manjine napišu poseban tzv. Shadow Report koji direktno predaju Savetu Evrope.

Eva Vukašinović, Zamenica za zaštitu prava nacionalnih manjina i Pokrajinski zaštitnik građana Autonomne Pokrajine Vojvodine, je prenela svoja iskustva Pokrajinskog ombudsmana u oblasti zaštite prava nacionalnih manjina. Ona je naznačila da se najčešće postavlja pitanje kako pripadnici nacionalnih manjina da ostvare svoja prava. Po njoj, ovde je veoma važno da se vidi šta se dešava na lokalnu, pošto upravo na lokalnu nema dovoljno obrazovanih pripadnika nacionalnih manjina, koji bi značajno mogli da doprinesu svojoj zajednici. Posebno je naglasila da manji nacionalni

saveti ne koriste u punom smislu svoja ovlašćenja, a da se najviše koriste ovlašćenja u kulturi, a nakon toga u obrazovanju i službenoj upotrebi jezika i pisma. Istakla je i da Savet za međunarodne odnose ništa ne radi, ali je ideja o postojanju takvog saveta dobra.

Temu o obrazovanju nacionalnih manjina je predstavila Jasminka Peruničić Alen, Šefica grupe za međunarodnu prosvetu i naučnu saradnju i obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina u okviru Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. Istakla je da je težnja nadležnog Ministarstva da se sprovede dvojezično školovanje. Ona je rekla da više neće postojati kao ranije besplatni udžbenici za đake od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Nglasila je da je u planu da se uradi socijalna karta svih građana i onda će se po osnovu ove karte omogućiti da određeni đaci osnovnih i srednjih škola dobiju besplatne udžbenike.

Iva Petrović se obratila prisutnima u ime Centra za istraživanja migracija i predstavila projekat Minority News, koji je počeo sa realizacijom aprila 2013. godine, zahvaljujući podršci donatora. Ona je istakla da je cilj projekta povećanje efikasnosti rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina u izvršavanju svojih prava i nadležnosti kao što je propisano

Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, tako što će se dobiti većem nivou informisanosti o manjinskim pitanjima sa jedne strane, kao i jačanju kapaciteta i razmeni praksi i znanja između različitih nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kao i predstavnika svih manjinskih zajednica. Predstavila je glavne aktivnosti projekta, počev od pripremних sastanaka, internet portala www.minoritynews.rs, izdavanja mesečnog elektronskog biltena Minority News i organizacije okruglih stolova koji su se bavili manjinskim pravima. Posebno je istakla značaj pokretanja kampanje „Izađi i glasaj“, koja je bila usmerena ka podizanju informisanosti pripadnika manjinskih zajednica o zakazanim izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina i motivaciji da glasaju.

“Veoma je važno da se vidi šta se dešava na lokalnu, pošto upravo na lokalnu nema dovoljno obrazovanih pripadnika nacionalnih manjina, koji bi značajno mogli da doprinesu svojoj zajednici”

Eva Vukašinović

Cilj projekta Minority NEWS je povećanje efikasnosti rada nacionalnih saveta nacionalnih manjina u izvršavanju svojih prava i nadležnosti

Po njoj, neophodno je da se zajedničkim radom nacionalnih saveta, državnih institucija, nevladinih organizacija i medija, doprinese podizanju svesti pripadnika manjinskih zajednica o ulozi i značaju nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Četvrti dan seminara je počeo temom „Politička participacija pripadnika nacionalnih manjina“, koju je predstavila Bojana Begović, Doktorantkinja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu. Ona je istakla veliku važnost političke participacije nacionalnih manjina. Ukažala je da postoje različiti vidovi političke participacije, kao što su: parlamentarni život (Skupština), izvršna vlast (Ministarstva, Radna tela), učešće kroz manjinske stranke, učešće kroz manjinske samouprave i učešće kroz izborni sistem. Begović je objasnila da su stranke koje predstavljaju nacionalne manjine oslobođene obeveze prelaska izbornog praga i da one treba da pređu prirodni prag. Takođe, rekla je da su povoljniji uslovi za registraciju i prijavljivanje manjinskih stranaka, pošto je za listu neophodno prikupiti 1000 potpisa. Po njoj, najbolji model je da u Parlamentu postoje rezervisana mesta za predstavnike manjinskih zajednica, što je pogotovo dobro za manje zajednice.

Gordana Govedarica i Vlado Radulović, Savetnici ispred Kancelarije za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije, su predstavili nadležnosti Kancelarije, koja je osnovana u avgustu 2012. godine. Oni su ukazali da Kancelarija sprovodi više različitih projekata, koji se odnose na zaštitu i unapređenje ljudskih i manjinskih prava. Govedarica je istakla da je Srbija potpisala dva ugovora po osnovu kojih Kancelarija priprema državne izveštaje o implementaciji Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima i Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Saveta Europe. Radulović je podsetio prisutne da je finansiranje nacionalnih saveta regulisano Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina i da je Kancelarija počela da sprovodi po peti put „Program staziranja za mlade pripadnike nacionalnih manjina u državnim institucijama u Republici Srbiji“.

Nakon predstavljanja Kancelarije usledilo je pojedinačno predstavljanje svih prisutnih članova nacionalnih saveta

“Najbolji model je da u Parlamentu postoje rezervisana mesta za predstavnike manjinskih zajednica, što je pogotovo dobro za manje zajednice.”

Bojana Begović

o radu i planiranim aktivnostima njihovog saveta u narednoj godini.

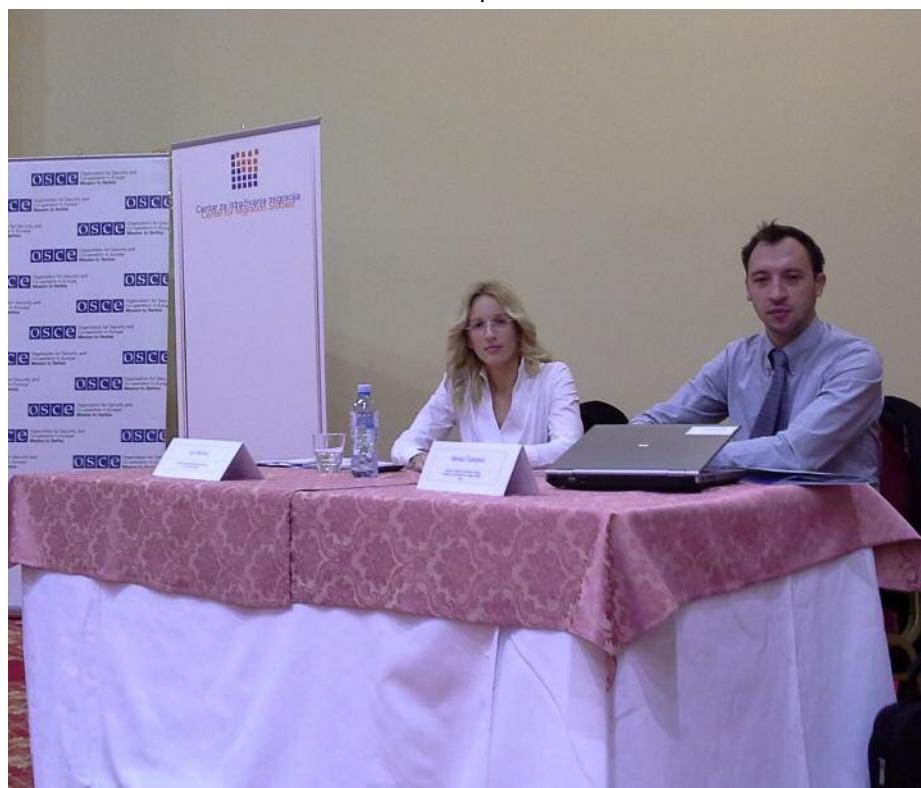
Aleksandar Janković, trener za društvene veštine, je održao trening iz oblasti timskog rada. On je ukazao da postoji povezanost između stereotipa i predraštaja i da je za dobar timski rad neophodno da postoje kvalitetni međuljudski odnosi i zdrava i podstičuća radna atmosfera. Istakao je da ako nema timskog rada dolazi do gubitka motivacije, dupliranja poslova, učestale pojave konflikata, a samim tim se dovode i u pitanje rezultati rada.

Trening iz oblasti upravljanja i rešavanja društvenih konflikata je predstavio Aleksandar Weisner, Doktorand ispred Evropskog centra za mir i razvoj (ECPD).

Weisner je detaljno objasnio razne vrste društvenih konflikata, počev od intrapersonalnih, interpersonalnih, grupnih i međunarodnih. Ukažao je da je neophodan strateški pristup društvenim konfliktima u lokalnoj zajednici i mapiranje pravca za razvoj strukture socijalne medijacije.

Poslednji dan seminara je počeo prezentacijom primera dobre prakse na projektu Unapređenja srpskog jezika kao nematernog, koji je predstavila Jovana Tintor, profesorka jezika na projektu Sticanja znanja službenog jezika za opštinske službenike od strane ECMI Kosovo. Ona je istakla da je projekat sproveden u periodu od početka marta 2013. godine do kraja juna 2014. godine u Bujanovcu, sa ciljem da se unapredi proces nastave srpskog jezika kao nematernog kod učenika albanske nacionalnosti treće godine srednje škole. Po njoj, projekat je ostvario vidljive rezultate, kako što se tiče veće motivisanosti učenika da uče srpski jezik, tako i većeg shvatanja važnosti aktivnijeg korišćenja srpskog jezika i studiranja u Republici Srbiji.

Seminar je zatvorio Nenad Čelarević, ispred Misije OEBS u Srbiji, zahvaljujući se svim prisutnim učesnicima i predavačima na konstruktivnom radu.

Finansiranje nacionalnih saveta regulisano Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

Aida Čorović: Nedostaje jasan koncept manjinske politike

Aida Čorović poznavalac je prilika kada je u pitanju politika prema pripadnicima nacionalnih manjina i aktivni je zagovornik delotvornog učešća nacionalnih manjina u političkom životu Srbije i zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina u javnim službama

MN: Kako ocenjujete sistem nacionalnih saveta nacionalnih manjina?

Nacionalni saveti nacionalnih manjina su, praktično, jedini mehanizmi za ostvarenje manjinske samouprave u Srbiji i kao takvi, praktično su jedini način da se ostvari participacija manjina u društvu. Kada kažem participacija, ovde prevašodno mislim na političku participaciju, pošto ona nije regulisana na valjan način, pa se Nacionalni saveti, često, više bave političkom, odnosno partijskom ili partijskim temama, nego onim što, de facto, jesu njihove ingerencije - obrazovanje i informisanje na maternjem jeziku, kultura i zvanična upotreba jezika.

MN: Da li je sistem nacionalnih saveta nacionalnih manjina dobar i da li postoji prostor da se popravi?

Sistem Nacionalnih saveta nacionalnih manjina ostavlja utisak nedovršenosti i nesinhronizovanosti sa nekim značajnim zakonima i često se dešava da, praktično,

jedni druge derogiraju ili su u konfliktu. To znači da država nije vodila računa u dovoljnoj meri kada se radilo o manjinskim pravima i to je jasan pokazatelj koliko su političke elite u Srbiji zainteresovane za rešavanje manjinskih pitanja. Na žalost, primarni utisak koji je do sada stvoren jeste da su država, odnosno oni koji predstavljaju čelnike Srbije, bili jedino zainteresovani kako da manjine (zlo)-upotrebe u političke svrhe i kako da ih pretvore u poslušno izborno telo.

Trebalo bi imati u vidu to da je srpsko društvo „partokratsko“ i da su političke stranke zauzele mnoge društvene i javne sfere u kojima im, po prirodi stvari, nije mesto. Po tome nacionalni saveti nisu izuzetak, uticaj političkih stranaka na njihov rad ne samo što je prekomeren, već je i neprimeren, ali nepravedno je da se na primeru nacionalnih manjina, odnosno njihovih samouprava, počne sa suštinskim osvajanjem demokratije u Srbiji. U redu za „departizaciju“ pre njih čekaju: javna administracija, javna preduzeća, javni fondovi, spisak je

dugačak. Čak ukoliko se država upusti u to da izmenama Zakona o nacionalnim savetima onemogući političkim strankama da ističu liste kandidata prilikom izbora za nacionalne savete, to još uvek

Biografija

Rođena je 1961. godine u Novom Pazaru. U periodu od 1986 do 1992. godine je učestvovala u arheološkim i arhitektonskim istraživanjima u Novom Pazaru i okolini. Osamdesetih godina je objavljivala likovnu kritiku u listu „Likovni život“, a zatim radila na RTV „Politika“, NTV „Studio B“ i Trećem kanalu.

Godine 1997. je u Novom Pazaru osnovala nevladinu organizaciju „URBAN-IN“ čija je, do nedavno, bila direktorka. Učestvovala je u radu na velikom broju značajnih programa i projekata.

Suština zaštite etničkih i kulturnih identiteta manjina je u tome da im država različitim merama obezbedi uslove za takvu zaštitu i omogući društvenu integraciju

ne znači da je „departizacija“ instituta manjinske samouprave moguća. Štaviše, jasno je da je nije moguće postići samo na osnovu formalnih izmena Zakona, jer u većinu nacionalnih saveta, čiji mandat je počeo prošlog meseca, izabrani su ljudi koji imaju snažan, upečatljiv identitet u političkom životu Srbije. Prirodno je da će oni svoju pregovaračku poziciju u političkom životu jačati i preko nacionalnih saveta u koje su izabrani voljom sunarodnika.

Željenu „departizaciju“ moguće je ostvariti samo ukoliko se prethodno reše još dve „crne rupe“ srpske nemušte politike multikulturalnosti. Prvo je delotvorno učešće nacionalnih manjina u političkom životu Srbije, a drugo zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u javnim službama. Dogovor koji odgovara s jedne strane „većinskim“ parlamentarnim političkim strankama, a s druge strane dobro organizovanim političkim strankama brojnih i teritorijalno homogeno nastanjениh nacionalnih manjina je postignut između tih političkih stranaka. Izostala je stručna javna rasprava i pronaletaženje najboljeg i pravičnog rešenja za sve. Insistirajući na kvazi-legalizaciji i kvazi-legitimizaciji političkog učešća nacionalnih manjina država je zanemarila činjenicu, da ukoliko postoji pravo na ekskluzivnu političku participaciju, onda ono mora da bude najdostupnije onima koji su najslabiji u društvenoj hijerarhiji. To je pitanje društvene etike. Tek otvaranjem tog kanala, odnosno omogućavanjem delotvornog političkog učešća nacionalnih manjina u političkom životu, smanjiće se njihov interes za političkim delovanjem kroz nacionalne savete.

Druga poluga „departizacije“ nacional-

nih saveta je donošenje jasnih propisa na osnovu kojih se pripadnici nacionalnih manjina mogu zaposliti u javnim službama, odnosno vođenje računa o ustavnoj i zakonskoj obavezi da se obezbedi ravnometerno učešće pripadnika nacionalnih manjina u radu javnih organa. Jasna pravila igre koja uređuju način na koji pripadnici nacionalnih manjina imaju prednost prilikom zapošljavanja na određenom broju radnih mesta u javnim službama smanjiće „ličnu interesnu“ vezanost građana za političke stranke.

Drugi strateški princip koji zamagljuje problem jeste pitanje integracije manjina koju punim plućama zagovara država uz pomoć različitih glasnogovornika. Integracija da, ali u šta? Kakvo je to društvo u koje manjine treba integrisati – etnička distanca je jednak izražena ili je tek neki promil niža nego tokom „etnocentričnih devedesetih“; u uslovima inkvizicije u obrazovanju postigli smo suprotno – etnički ekskluzivne škole i podvajanje mlađih, razvijen je i legalizovan model segregativne multikulturalnosti,

Na kraju, činjenica je i da Republika Srbija nikada nije jasno definisala i osmisliла politiku multikulturalnosti, jer da ju je osmisliла, Narodna skupština bi, nužno, moral da se izjasni o strategiji

multikulturalnosti u Srbiji, Vlada bi donela strategiju razvoja kulture, javna uprava bi znala kako da upravlja multietničnošću... Najzad, ne zaboravimo, Srbija nikada nije donela Zakon o nacionalnim manjinama. Zakon preuzet iz pravnog sistema SR Jugoslavije je davno trebalo zameniti propisom usklađenim sa prirodom multietničnosti Srbije. Umesto takvog Zakona donet je niz drugih međusobno neusklađenih propisa kojima je trebalo urediti različita pitanja multietničnosti. Problem sa njima je što oni ne predstavljaju celinu, što nisu smešteni u paradigmu iz koje crpe jedinstvenu vrednosnu orientaciju. Dok se to ne postigne, priča o integraciji je još jedno „potemkinovo selo“ nemušte politike multikulturalnosti.

MN: Kako ocenjujete nedavno okončane izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina?

Izbori na kojima su pripadnici nacionalnih manjina birali nacionalne savete koji će naredne četiri godine zastupati njihove interese u vezi sa zaštitom etničkog, jezičkog i kulturnog identiteta trebalo bi, pored ostalog, da pokažu i to da li je država sposobna i spremna da upravlja multikulturalnim promenama. Poveravajući sprovođenje izbora Republičkoj izbornoj komisiji, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave i jedinicama lokalne samouprave država jeste učinila napredak u odnosu na konfuziju koju je pre četiri godine na

Kakvo je to društvo u koje manjine treba integrisati – etnička distanca je jednak izražena ili je tek neki promil niža nego tokom „etnocentričnih devedesetih“; u uslovima inkvizicije u obrazovanju postigli smo suprotno – etnički ekskluzivne škole i podvajanje mlađih, razvijen je i legalizovan model segregativne multikulturalnosti

prvim „demokratskim“ izborima za članove nacionalnih saveta, uz svesrdnu pomoć „manjinskih lidera“, stvorilo tadašnje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

Međutim, suštinskog napretka nema zbog toga što nadležni organi nisu predvideli sredstva potrebna za osnovnu kampanju lista kandidata i što nisu propisali učešće njihovih predstavnika u radu biračkih odbora. Nije obezbeđen jednak položaj svih lista u izbornom procesu. Zbog ovih propusta ostaće upamćeno to da su liste kandidata na Izborima 2014. godine bile ravnopravne jer nisu finansirane iz javnih izvora, ali i to da nisu imale jednakе uslove jer su preimcušto imali kandidati sa lista koje su otvoreno ili iz senke po-

Republika Srbija nikada nije jasno definisala i osmisliла politiku multikulturalnosti, jer da ju je osmisliла, Narodna skupština bi, nužno, moral da se izjasni o strategiji multikulturalnosti u Srbiji

državale političke stranke.

Suština zaštite etničkih i kulturnih identiteta manjina je u tome da im država različitim merama obezbedi uslove za takvu zaštitu i omogući društvenu integraciju. Ostvarivanje tih ciljeva, pored ostalog, zavisi i od toga ko se u nacionalnim savetima stara o kulturnoj autonomiji manjina. Ukoliko se na izborima obezbede jednakе šanse svim kandidatima, može se računati na to da će prednici nacionalnih manjina u nacionalne savete birati sunarodnike koji će njihove interese u vezi sa zaštitom kulturnih prava zastupati na najbolji mogući način. Ako takvi uslovi izostanu, već se izbor sužava na kandidate koje podržava neki spoljni autoritet, manje su šanse za izbor nacionalnih saveta koji će imati kapacitete za puno ostvarivanje priznatih prava.

Ono što predstavlja ključnu impresiju sa poslednjih izbora za Nacionalne savete nacionalnih manjina, po mom mišljenju, jeste da država nema jasnou strategiju na osnovu koje sprovodi politiku multikulturalnosti, da u rešavanju pitanja koja su od interesa za stabilnost međuetničkih odnosa ključnu ulogu imaju političke stranke, da mere koje su preduzete proteklih godina ne odgovaraju prirodi multietničnosti u zemlji, te da su posledica takvog stanja visoka etnička distanca, jačanje etno-kulturne segregacije, nepravičan model političkog predstavljanja manjina i neravnopravan položaj pripadnika nacionalnih manjina u različitim delovima zemlje.

MN: Mnogo se priča u poslednje vreme o ulozi Turske na Balkanu, da li mi možete reći kako vidite diplomatske aktivnosti Turske u našoj zemlji?

Smatram da se predimenzioniše uticaj Turske na zemlje Balkana i da se često u javnom vokabularu mogu čuti teze koje se graniče sa teorijama zavere. Kako god Turska unutar svoje teritorije doživljava trenutnu ekspanziju i ekonomski razvoj, političke elite doživljavaju ozbiljne kritike od velikog broja političkih oponenata zbog prilično rigidnog i proislamističkog pristupa. Zbog "tvrdih" stavova Turska je poslednjih godina izložena brojnim kritikama međunarodne zajednice, posebno u

domenu ostvarivanja ljudskih prava, pa, je, otuda, i spojna politika Turske nekonistentna i prilagođava se drugim međunarodnim "igračima". Sve ovo napominjem jer smatram da mi nismo jedini prostor za koje su turske političke elite zainteresovane i da im mi nismo i ne možemo biti predmet novog osvanjanja, neokolonizacije ili kakvih drugih, teritorijalnih ili sličnih pretenzija. S druge strane, Turskoj odgovara stvaranje neke vrste podnije ili saveza balkanskih zemalja, koje mogu da budu značajno tržište, ali i neka vrsta konekcije sa Evropskim unijom.

Ako je Vaše pitanje imalo u vidu neke posebne relacije koje se tiču odnosa Turske i Bošnjaka koji žive u Srbiji i regionu, mislim da je ta veza veoma labava i da se jedino koristi u političke svrhe i da se ogleda isključivo u verbalnom smislu. Turska gotovo da nije imala nikakve investicije u regionu Sandžaka, nema ulaganja u privredni razvoj, osim onih koje realizuju prednici bošnjačke dijaspora, bilo je obećanja vezanih za infrastrukturu, ali su se ona, izgleda, svela samo na obećanja. Po mom mišljenju, veze sa Turskom bi morale da budu snažnije i ovde, pre svega, mislim na dijasporu, ali i kulturnu saradnju sa Turcima, s obzirom na istoriske i kulturne veze koje svi delimo na ovim prostorima.

MN: Šta po Vama treba da bude prvi zadatak novoizabranih nacionalnih saveta nacionalnih manjina?

Pred nove nacionalne savete postaviće se rešavanje složenih problema: izmene zakona kojima bi, nakon dvanaest godina lutanja, trebalo rešiti pitanja koja ometaju puno ostvarivanje kulturne autonomije – centralizovano ustrojstvo nacionalnih saveta i prekomeren uticaj političkih stranaka na njihov rad.

Nažalost, imajući u vidu da je većina nacionalnih saveta i nakon 26. oktobra birala „političke“, a ne „kulturne“ kandidate, suštinske promene će biti znatno teže ostvariti. Pored toga, treba naglasiti to da pomenute probleme nije moguće rešiti jer nisu otklonjene posledice koje su nastale neodgovornim donošenjem odluka nakon usvajanja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u SR Jugoslaviji 2002. godine. Tada su na os-

Nažalost, imajući u vidu da je većina nacionalnih saveta i nakon 26. oktobra birala „političke“, a ne „kulturne“ kandidate, suštinske promene će biti znatno teže ostvariti.

novu Pravilnika, koji je doneo nadležni ministar, izabrani nacionalni saveti na elektorskim skupštinama koje su činili prednici nacionalnih manjina izabrani u tadašnje predstavničke organe vlasti. Od tada pomešane političke funkcije i kulturna autonomija uslovjavaju probleme koji se izborima ne mogu rešiti. Dekonstrukcija tada uspostavljene pogubne politike multikulturalnosti je preusvajanje politike primerene prirodi multietničnosti u Srbiji.

MN: Ako gledamo jedan duži period u razvoju manjinskih prava u Srbiji, da li možemo reći da je postignut određeni napredak? Mislim pre svega na poslednjih 20 godina.

Bojim se da suštinskog napretka nema, iako smo dobili Nacionalne savete nacionalnih manjina kao mehanizme za ostvarenje manjinske autonomije i iako je tema prava manjina postala prisutna u srbjanskoj javnosti. Poredjenje s vremenom od pre 20 godina nije sasvim adekvatno, jer smo tada, na najstrašniji način, kroz krvavi raspad i ratna razaranja izašli iz zajedničke domovine, imali smo

Smatram da se predimenzioniše uticaj Turske na zemlje Balkana i da se često u javnom vokabularu mogu čuti teze koje se graniče sa teorijama zavere

smenu političkog sistema, a još uvek nismo završili s tranzicijom koja je vrlo kompleksna i teška. Pored toga, desile su se dramatične promene u tretmanu etničkih pitanja, neke od sadašnjih manjinskih zajednica su ranije bili konstitutivni narodi, a takve dramatične promene ne mogu da prođu bez velikih i često traumatičnih potresa. Ono što jeste suština problema, a što sam već napominjala, jeste politička ili, tačnije, partijska zloupotreba manjina i potpuno odsustvo želje da se manjine istinski inkorporiraju u srpsko društvo.

MN: Da li smatrate da je zakonodavstvo koje reguliše prava pripadnika nacionalnih manjina dobro i gde vidite prostor da se ono unapredi?

Pet godina posle donošenja Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina može se reći da postoje nedostaci koji se tiču samog Zakona. Prvenstveno je reč o njegovoj neusklađenosti sa drugim zakonima, zatim nedovoljnoj preciznosti pojedinih zakonskih odredaba kao i potpuno izostajanje regulisanja određenih pitanja (npr. preciziranje kriterijuma za proglašavanje ustanova kulture za ustanove od posebnog značaja za očuvanje identiteta nacionalne manjine). Istovremeno, evidentno je i da nije bilo dovoljno političke volje da se primeni Zakon, što je najlakše videti na lokalnom nivou, jer je često primena zakona zavisila od spremnosti političke partije/partija čiji se predstavnici nalaze na čelu opština ili gradova. Odgovornost snosi i država, odnosno ministarstva u čijim je nadležnostima bilo pitanje manjinskih prava, koja se uglavnom držala pasivno prema ovim pitanjima.

Deo odgovornosti za ovakvo stanje snose i sami nacionalni saveti. Pojedini primeri zloupotrebe zakonskih ovlašćenja, nenamensko trošenje budžetskih sredstava i značajan uticaj političkih stranaka na rad nacionalnih saveta imali su negativan efekat u javnosti i mogu doprineti stvaranju političke klime kojom bi se onemogućilo ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Može se konstatovati da je arbitarnost organa, koji treba da primenjuju zakon, stvorila neu jednačenu praksu, što je dovelo do potpune pravne nesigurnosti kada je u pitanju ostvarivanje prava iz ovog zakona.

Početkom 2014. godine, Ustavni sud je ocenjujući ustavnost nekih članova,

stavio van snage pojedine odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina koje se odnose na ovlašćenja nacionalnih saveta.

Narodna skupština usvojila je u maju Zakon o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, međutim ove izmene odnosile su se isključivo na odredbe zakona koje uređuju postupak izbora i način konstituisanja nacionalnih saveta. Svrha ovog Zakona je da nacionalnim savetima omogući mehanizme delovanja koja za cilj imaju ostvarivanje prava nacionalnih manjina na samoupravu u kulturi, obrazovanju i obaveštavanju. Izostavljanjem regulisanja pitanja ovlašćenja jasno je, da ni posle izbora za nacionalne savete, koji su održani 26. oktobra 2014. godine, i konstituisanja novih nacionalnih saveta, oni neće biti u mogućnosti da na valjan način, kao predstavnici nacionalnih manjina, rade na ostvarivanju njihovih prava.

Da bi se unapredilo stanje u oblasti zaštite prava nacionalnih manjina neophodno je da Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave što pre pristupi suštinskoj analizi postojećeg Zakona o nacionalnim savetima i izradi nacrta izmena i dopuna zakona koje ne bi isključivo u pravcu usklađivanja Zakona sa odlukom Ustavnog suda.

Obzirom da postojeći koncept manjinske politike, tačnije izostajanje jasnog koncepta, nije doveo do uspostavljanja potpuno funkcionalnog mehanizma za ostvarivanje prava na samoupravu nacionalnih manjina, proces izmene zakona može biti dobra prilika da se razmotri i to da li bi drugačije uređenje nacionalnih saveta više odgovaralo prilikama koje u Srbiji postoje. Upravo iz tog razloga neophodno je organizovati široku javnu raspravu na kojoj će učestvovati predstavnici nacionalnih saveta i organizacija civilnog društva i na kojoj će biti omogućeno kandidovanje različitih ideja.

MN: Šta smatrate da bi sami predstavnici nacionalnih saveta trebalo da urade da bi pripadnici nacionalnih manjina uživali veća prava u Srbiji?

Teško je poverovati da će predstavnici novouspostavljenih Nacionalnih saveta uraditi nešto novo i drugačije u odnosu na ono što je bila dosadašnja praksa, jer, suštinski, nije promenjeno okruženje, ni pristup države prema ovom pitanju.

Deo odgovornosti za ovakvo stanje snose i sami nacionalni saveti. Pojedini primeri zloupotrebe zakonskih ovlašćenja, nenamensko trošenje budžetskih sredstava i značajan uticaj političkih stranaka na rad nacionalnih saveta imali su negativan efekat u javnosti i mogu doprineti stvaranju političke klime kojom bi se onemogućilo ostvarivanje prava nacionalnih manjina

Suštinski problem je da će neke od političkih elita betonirati svoje partijske uticaje kroz delovanje nacionalnih saveta, jer, praktično, drugih mehanizama i nemaju. S druge strane, većina manjina u Srbiji nema ni ljudskih, ni drugih kapaciteta da, kroz rad nacionalnih saveta i njegovih ingerencija, ostvari svoja prava, što dodatno odvaja građane, pripadnike manjinskih zajednica od Saveta, koji bi trebalo da budu jedna vrsta njihovog servisa i vlasništva.

MN: Kako ocenjujete ulogu države u zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina?

Smaram da je ključno da Srbija, konačno, odluči da li će nastaviti sa implementacijom segregatnog multikulturalizma ili će se okrenuti ka kreiranju i sprovođenju strategije interkulturnosti. Prvi put podrazumeva dogovor političkih elita i kao takav jedino njima može da bude po volji, dok drugi podrazumeva široku javnu raspravu i uključivanje svih relevantnih činilaca u društvu.

Činjenica je da je ovaj drugi put, drugi način, zahtevniji, duže traje i kompleksniji je, ali obezbeđuje osećaj vlasništva svih pripadnika manjinskih zajednica, a ne samo njihovih političkih elita. Takođe, ovaj način doprinosi istinskoj integraciji manjina u srpsko društvo i kao takav, čini naše zajedničko društvo istinski bogatijim i sadržajnijim.

Od odluke kojim putem će Srbija ići, zavisiće svi ostali koraci - donošenje novog Zakona o Nacionalnim savetima nacionalnih zajednica, ali i usklađivanje drugih, srodnih i komplementarnih zakona. Od te odluke, na koncu, zavisi i primena tih zakona, zavisi medijski pristup, izmene obrazovnog sistema i, konačno, promena sistema vrednosti.

Teško je poverovati da će predstavnici novouspostavljenih Nacionalnih saveta uraditi nešto novo i drugačije u odnosu na ono što je bila dosadašnja praksa, jer, suštinski, nije promenjeno okruženje, ni pristup države

Koga briga za počasni krug

MIROSLAV KEVEŽDI

Nacionalni saveti nacionalnih manjina u Srbiji, posle izbora održanih 26. oktobra prošle godine, završavaju fazu konstituisanja. To znači da članovi 20 saveta izglasavaju statute, biraju predsednike, izvršne odboare i odboare za kulturu, informisanje, obrazovanje i službenu upotrebu jezika. Uskoro će početi da kreiraju planove za tekuću godinu, a dok još nisu u punom kapacitetu protekla je javna rasprava o izmenama Zakona o kulturi, Nacrtu Zakona o udžbenicima, približava se rok za privatizaciju medija u državnom vlasništvu. Poneki članovi nacionalnih saveta odlaze na seminare u organizaciji različitih nevladinih organizacija i slušaju izlaganja koja bi trebalo da im pomognu da se nose sa zadacima koji se nalaze pred njima.

Zadaci nisu laki - trebalo bi iščitati zakone i predloge zakona, razumeti šta se dešava u društvenoj okolini i prilagoditi nacionalne savete zahtevima i poželjnim ciljevima u oblastima kulture, informisanja, obrazovanja i službene upotrebe jezika. Pretpostavljamo da bi bilo poželjno, po same pripadnike manjina i državu u kojoj žive, da su saveti efikasni i da donose odluke koje rezultiraju uspesima.

Teškoču predstavlja to što su nacionalni saveti heterogena tela, sastavljena od članstva koje je stiglo sa mnoštvima lista koje su formirale različite grupe građana, udruženja, manjinske stranke, uz liste udruženja i grupa koje su formirane uz pomoć većinskih političkih stranaka. Političke borbe između različitih aktera na političkoj sceni Srbije

Teškoču predstavlja to što su nacionalni saveti heterogena tela, sastavljena od članstva koje je stiglo sa mnoštvima lista koje su formirale različite grupe građana, udruženja, manjinske stranke, uz liste udruženja i grupa koje su formirane uz pomoć većinskih političkih stranaka. Političke borbe između različitih aktera na političkoj sceni Srbije prenesene su i u nacionalne savete.

Političarima u savetima nije mnogo stalo do njihovih kulturnih izraza, a verovatno najgore prolaze pisci - njihova dela sporo stižu do publike, a i kada stignu - u njima se političar obično ne pojavi onako kako bi on to voleo. Zato se političarima u savetima ne isplati ulaganje u književnost

prenesene su i u nacionalne savete. Stranke se u kampanji i posle izbora bore za prevlast u nacionalnim savetima.

Ma koliko neznatno uticajni, saveti ipak imaju ponešto moći i prostora za delovanje: skoro svaka manjina ima u svom domenu nekoliko štampanih i elektronskih medija u kojima se oni koji predstavljaju većinu u savetu mogu često i besplatno pojavljivati. Isto tako, osim simboličke moći, prevlast u savetu donosi mogućnost uticaja na izbor kadrova u odborima i ustanovama kojima su saveti osnivači. Raspoređivanje finansijskih sredstava, ma koliko mizernih, ipak se računa u delokrug poželjne vlasti saveta. Uticaj saveta na biračko telo može prilično pomoći političkim opcijama, pogotovo na lokalnom nivou gde glasovi manjina mogu pomeriti jezičak na političkoj vagi u poželjnom pravcu. Sve ovo znači da su resursi saveta atraktivni simbolički, finansijski i politički plen i da se u savetima vodi borba potpuno nalik na onu koju vidimo u svakodnevnom političkom životu.

Raspoređivanje finansijskih sredstava, ma koliko mizernih, ipak se računa u delokrug poželjne vlasti saveta. Uticaj saveta na biračko telo može prilično pomoći političkim opcijama, pogotovo na lokalnom nivou gde glasovi manjina mogu pomeriti jezičak na političkoj vagi u poželjnom pravcu. Sve ovo znači da su resursi saveta atraktivni simbolički, finansijski i politički plen i da se u savetima vodi borba potpuno nalik na onu koju vidimo u svakodnevnom političkom životu.

nanski i politički plen i da se u savetima vodi borba potpuno nalik na onu koju vidimo u svakodnevnom političkom životu.

Skoro po pravilu, političke stranke utiču na kulturne sisteme nacionalnih manjina, prilagođavajući ih svojim političkim potrebama. To znači da su aktivnosti koje se sprovode u savetima marketinški konstruisane: potrebno je stvoriti takvu kulturu koja će omogućiti da se politička poruka efikasno pošalje što većem broju pripadnika biračkog tela. Za ove potrebe političkim akterima neke kulturne forme odgovaraju više od drugih. Na primer: za političara je najpoželjnije da održi govor prilikom otvaranja nekog festivala - manjinski mediji će propratiti njegov nastup i izjave, više stotina ljudi će direktno čuti političku poruku, a udruženje koje je organizator festivala dobiće sredstva za svoj rad (kasnije, kada počne kampanja za neke izbore, kulturno-umetničko društvo ume sasvim pristojno da užvratiti onda kad se ukaže potreba za distribuiranjem letaka i lepljenjem

Ma koliko neznatno uticajni, saveti ipak imaju ponešto moći i prostora za delovanje

plakata). Bilo bi politički idealno kad bi u tom sistemu svi bili srećni. Međutim, kod manjina postoje i umetnici i kulturnjaci koji se bave manje popularnim kulturnim formama - slikari, književnici, fotografi, dizajneri, da spomenemo samo neke od njih. Političarima u savetima nije mnogo stalo do njihovih kulturnih izraza, a verovatno najgore prolaze pisci - njihova dela sporo stižu do publike, a i kada stignu - u njima se političar obično ne pojavi onako kako bi on to voleo. Zato se političarima u savetima ne isplati ulaganje u književnost. Prevlast političkih stranaka u savetima stvara tendenciju prema populističkim kulturnim politikama.

U nameri da postignu kratkoročne političke uspehe, političari u nacional-

Finansijski planovi kulturnih ustanova se pod uticajem partijskih upravnih odbora i poslušnih direktora lako prilagode potrebama manjinskih stranačkih lidera. Ko ne sluša - naivan je, i sam sebi kriv

nim savetima ne libe se da u izborne svrhe iskoriste i medijske i kulturne ustanove kojima su saveti osnivači. Uticaj na kadrovsu politiku ogleda se u postavljanju direktora i urednika koji bespogovorno slušaju političku većinu u savetu i ostavljaju dovoljno prostora za izjave i nastupe političara (naravno, uz potiskivanje opozicionih glasova). Finansijski planovi kulturnih ustanova se pod uticajem partijskih upravnih odbora i poslušnih direktora lako prilagode potrebama manjinskih stranačkih lidera. Ko ne sluša - naivan je, i sam sebi kriv.

Ovakva situacija, neretko prisutna, na duge staze svakako šteti manjinama. Ukoliko se pažljivije sagleda situacija kod nacionalnih manjina, tada se može uočiti da se broj pripadnika skoro svih manjina smanjuje, a da je iz popisa u popis sve manje onih koji govore svoj maternji manjinski jezik. Ono što je takođe uočljivo jeste da se asimila-

cionim uticajima najuspešnije odupiru one nacionalne manjine koje imaju izgrađen institucionalni sistem. Broj govornika manjinskog jezika najsporije se smanjuje tamo gde postoje pisac, izdavačka kuća, knjiga, nastavni plan, recenzent, časopis, katedra za manjinski jezik, profesor, i svi ostali elementi jednog dobro razvijenog kulturnog institucionalnog sistema - tamo se jezik i identitet najteže gube. Međutim - svi nabrojani elementi nisu pogodni za dnevopolitičku stranačku upotrebu. Ambiciozni političar rado bi menjao par profesora i njihove standarde u obrazovanju i nastavne planove za jedan dobar festival sa jakim ozvučenjem.

Nesreća nacionalnih manjina jeste u tome što Zakon o nacionalnim savetima ide naruku ambicioznim političarima. Izborna pravila su tako nameštena da jaka stranačka podrška listi na izborima za manjinske savete može u savet uvesti veliki broj pripadnika stranke. Ali nekako je pravilo u Srbiji i to da se ljudi od struke i ugleda klone stranaka, pa se posledično u strankama i savetima češće nađu oni sa manje znanja i integriteta. Daleko od toga da je nemoguće, kako realni primeri pokazuju, da u savete nacionalnih manjina uđe većina bez fakulteta ili stručne spreme koja bi odgovarala nadležnostima nacionalnih saveta. Kad se izborni rezultati saberu, ustanovi se ponekad i taj paradoks da u savetima nacionalnih manjina postoji još jedna manjina - sastavljena od ljudi kompetentnih za pitanja kojima bi saveti trebalo da se bave. Još je gori slučaj kada toj manjini preostane jedino da bude opozicija.

Izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina obavezala su

Ukoliko se pažljivije sagleda situacija kod nacionalnih manjina, tada se može uočiti da se broj pripadnika skoro svih manjina smanjuje, a da je iz popisa u popis sve manje onih koji govore svoj maternji manjinski jezik

Nesreća nacionalnih manjina jeste u tome što Zakon o nacionalnim savetima ide na ruku ambicioznim političarima. Izborna pravila su tako nameštena da jaka stranačka podrška listi na izborima za manjinske savete može u savet uvesti veliki broj pripadnika stranke. Ali nekako je pravilo u Srbiji i to da se ljudi od struke i ugleda klone stranaka, pa se posledično u strankama i savetima češće nađu oni sa manje znanja i integriteta

savete da neke od svojih organa, kao što je na primer izvršni odbor, moraju izabrati iz redova članstva. To znači da više nije moguće pojačati te organe uvrštavanjem stručnjaka van saveta. Koga upisani u posebni birački spisak nacionalne manjine izaberu - taj kroji manjinsku sudbinu, uz pun demokratski kapacitet.

Kuda onda zapravo vode izmene Zakona o nacionalnim savetima, a za sledeću godinu predviđene su one koje se tiču nadležnosti nacionalnih saveta? Nacionalni saveti nacionalnih manjina, uz dosadašnje izmene, postaju tela pogodna za stranačku upotrebu, bez garancija da će u njima biti kompetentni kadrovi, u iskušenju da forsiraju populističku kulturnu politiku i instrumentalizuju manjinsku infrastrukturu i tako zapravo pomognu asimilacione procese koji smanjuju broj govornika manjinskih jezika. Na duge staze partizacija saveta zapravo utiče na gubljenje identiteta nacionalnih manjina u Srbiji. Zašto pripadnici manjina biraju takve savete? Neretko, zato što misle da će ih političari bolje braniti od pisaca. Drčniji, glasniji, brži i bolje stranački pomognuti, političari izgledaju kao bolji kandidati od nepopularnih kulturnjaka. Na duge staze izgleda da to baš i nije tako. Ali koga briga za počasni krug?

Na duge staze partizacija saveta zapravo utiče na gubljenje identiteta nacionalnih manjina u Srbiji

"Fijaker stari" u srcu varoši

U subotu, 06. decembra, u Somboru, u prostoru stare Gradske kuće, upriličena je svečanost povodom otvaranja prostorija Udruženja građana Bunjevački omladinski centar „Fijaker stari“ i Gradskog odbora Saveza bačkih Bunjevaca.

Svečanost su, svojim prisustvom, uveličali zamenik gradonačelnika, Vladislav Živanović, član gradskog veća zadužen za kulturu, Nemanja Sarač, predstavnici političkih partija, članovi i simpatizeri udruženja „Fijaker stari“, predstavnici bunjevačkih institucija i gosti iz Sombora i Subotice.

U ime domaćina, prisutnima se najpre obratila Miroslava Drvar, predsednica Gradskog odbora SBB, s rečima dobrodošlice i zahvalnosti svima, a posebno Gradskoj upravi, na razumevanju i omogućavanju dobijanja prostora za rad mladom udruženju. Potom je reč predala predsedniku Saveza bačkih Bunjevaca, Mirku Bajiću.

- U ovom prostoru ubuduće boraviće i radiće udruženje Bunjevački omladinski centar „Fijaker stari“, ali istovremeno, uz zahvalnost gradu na ovakvoj mogućnosti, i Gradski odbor SBB pa su ubuduće vrata novog prostora otvorena svima – i u političkoj sferi, a naročito u kulturnoj.

Tom prilikom, Bajić je podsetio da je SBB od nedavno, svega nekoliko meseci, prisutna stranka u Somboru, koja je već pokazala svoje prve rezultate na izborima za članove Nacionalnog saveta,

jer je veliki broj glasova ova stranka imala upravo u Somboru. S ove liste u novom Nacionalnom savetu je Somborka, Stanislava Lutkić.

- Naš zadatak, cilj i obaveza je, a ja vam tvrdim, obećavam i govorim, da Savez bačkih Bunjevaca bude ozbiljan politički partner u gradu Somboru i neko ko će biti parlamentarna stranka na prvim sledećim izborima. Prvi put će se dogoditi da jedna stranka bunjevačke nacionalne manjine učestvuje na izborima sa svojom listom, pod svojim imenom, što građani, a pre svega Bunjevci, zaslužuju.

- Kao politička stranka otvoreni smo za saradnju sa svima i ni sa kim nećemo ulaziti u duele. Želimo da učestvujemo u političkom životu i radu u Somboru, a pogotovo sa onima koji su dobronamerni u tom pogledu da prihvataju i priznaju Bunjevce kao autohtonu nacionalnu manjinu u Srbiji koja je naša matična država.

Ispred udruženja „Fijaker stari“ obratila se predsednica, Branka Antunić, najpre zahvaljujući svima što su prisustvom ulepšali svečanost, a zatim pozvala svu bunjevačku omladinu i simpatizere da dođu i priključe se udruženju i da

zajednički otpočnu i osmisle rad i aktivnosti bunjevačke omladine u somborskoj opštini.

- Bunjevci zauzimaju posebno mesto u istoriji Sombora, a siguran sam i da Sombor ima posebno mesto u srcu kao i u istoriji svih Bunjevaca, jer je Sombor jedna od matica bunjevačke nacionalne zajednice. Nadam se da će otvaranje ove kancelarije i početak političkog i društvenog rada doprineti daljoj afirmaciji bunjevačke zajednice u Somboru i daljoj afirmaciji Sombora - istakao je Nemanja Sarač, član gradskog veća zadužen za kulturu, podsećajući na istorijsku činjenicu da su Bunjevci imali jednu od ključnih uloga u tome da Sombor dobije status slobodnog, kraljevskog grada.

Novoizabrana članica Bunjevačkog nacionalnog saveta iz Sombora, Stanislava Lutkić, iskazala je svoje veliko zadovoljstvo što će se sve ono o čemu se govorilo tokom izborne kampanje o zadacima i ciljevima SBB u Somboru u ovim prostorijama moći i realizovati.

U svojem novom prostoru, domaćini udruženja „Fijaker stari“ i Saveza bačkih Bunjevaca priredili su lep koktel uz osveženje i nezaobilazne tamburaše - TS „Đuvegije“.

XII Božićna izložba u KUD "Bunjevka"

U okviru projekta „Čuvari tradicije“ Kulturno-umetničko društvo „Bunjevka“ je, u petak 12. decembra, u svojim prostorijama, upriličilo otvaranje XII Božićne izložbe

Uz božićne i novogodišnje ukrase, adventske vence, te eksponate od slame i druge narodne rukotvorine koje su bile u pratećem delu izložbe, ove godine akcenat je stavljen na Betlehem prirodne veličine i sto sa granom i položajom. Ovogodišnju izložbu otvorila je predsednica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine, mr Suzana Kujundžić Ostojić, koja je priliku iskoristila da svim hrišćanima poželi srećne nastupajuće praznike. U kraćem programu otvaranja izložbe učestvovali su članovi KUD „Bunjevka“, te Emina Tikvicki, koja je uz pratnju Nevene Pejčić otpevala par božićnih pesama.

Božićni koncert

U prepunoj crkvi svete Ane u Beloj Crkvi, u nedelju 21.12.2014. godine, održan je tradicionalni Božićni koncert u izvođenju gradskog hora „Bella musica“

Ova manifestacija je takođe predviđena Kalendarom godišnjih manifestacija Saveta. Pokrovitelji ove manifestacije su Ministarstvo inostranih poslova Češke Republike, Nacionalni savet češke nacionalne manjine i Rimokatolički župni ured Bela Crkva.

Bilo je veliko interesovanje za ovaj događaj, što pokazuje činjenica da su bila popunjena sva mesta za sedenje i stajanje. Hor ima širok i bogat repertoar, koji, pored čeških pesama i kompozicija, obuhvata i mađarske, nemačke, srpske i pesme drugih zemalja. Pored svog tog bogatog i raskošnog repertoara, hor je izveo premijerno tri nove pesme, tako da je prijatno iznenadio sve prisutne i izazvao ovacije publike.

BNV poziva sve organizacije i institucije da se uključe u njegov rad

Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, dr Sulejman Ugljanin, organizovao je koktel za predstavnike nevladinog sektora, domaćih i međunarodnih institucija koje imaju svoja predstavništva u Sandžaku, kao i udruženja koje se bave ljudskim i manjinskim pravima, te očuvanjem i promovisanjem bošnjačkog identiteta i kulturnog nasleđa

Predstavljajući odluku Bošnjačkog nacionalnog vijeća o dodjeljivanju konsultativno-participativnog statusa ovim organizacijama, predsjednik Ugljanin je pozvao ove organizacije da se u skladu sa svojim afinitetima i programima uključe u rad Vijeća.

„Na osnovu ove odluke otvara se mogućnost da se sve organizacije, koje se svojim aktivnostima bave projektima od značaja za Bošnjake, uključe u rad Vijeća kroz odbore, na kojima će moći da iniciraju neke odluke, da učestvuju u radu na sjednicama odbora, pa čak i budu izvestioci ukoliko se njihova tačka nađe na dnevnom redu Vijeća,” kazao je dr Ugljanin obrazlažući ovu odluku.

„Sve ovo je novina u radu i ima za cilj da proširimo krug prijatelja i da se što više ljudi aktivno uključi u rješavanje nagomilanih problema Bošnjaka u Srbiji. Svima njima ćemo dodijeliti status konsultanta na osnovu kojeg će moći da daju svoj doprinos u radu Vijeća,” rekao je dr Ugljanin i naglasio da će sve one organizacije koje dobiju ovaj status „imati mogućnost da apliciraju za sufinansiranje projekata za koje se ustanovi da su od posebnog značaja za Bošnjake u Srbiji” i naglasio da „ove organizacije, naravno, neće moći da glasaju na organima u kojima budu učestvovali jer pravo glasa pripada samo izabranim vijećnicima.”

“Mi želimo da uključimo u rad Bošnjačkog nacionalnog vijeća predstavnike nevladinih organizacija kako bismo proširili krug prijateljstva i tako omogućili bolji i efikasniji rad BNV-a kao najvišeg predstavničkog i političkog tijela Bošnjaka”

dr Sulejman Ugljanin

Nova praksa ima za cilj da proširi krug prijatelja bošnjačkog naroda u Srbiji

Nakon koktela u prostorijama Bošnjačkog nacionalnog vijeća održana je i Press konferencija na kojoj se novinarima obratio predsjednik BNV-a, dr Sulejman Ugljanin.

Na početku Press konferencije predsjednik Ugljanin je čestitao sve aktuelne praznike - Katolički božić, Novu godinu i Pravoslavni Božić, kao i Bošnjački blagdan 12. rebi-ul-evel Dan rođenja Božijeg poslanika Muhammeda a.s.

On je upoznao okupljene predstavnike medija o povodu za organizovanje koktela i odluci koju je njima tom prilikom predstavio.

“Mi želimo da uključimo u rad Bošnjačkog nacionalnog vijeća predstavnike nevladinih organizacija kako bi proširili krug prijateljstva i tako omogućili bolji i efikasniji rad BNV-a kao najvišeg predstavničkog i političkog tijela Boš-

njaka,” rekao je predsjednik Ugljanin.

„Ovo nije poziv samo za Bošnjake, već želimo da uključimo i ljudi iz većinskog naroda i druge zainteresovane da pomognu Bošnjacima. Bošnjaci rade sve što je u njihovoj moći da pomognu i olakšaju državi i svim građanima da zajedno riješimo sve probleme u društvu i što prije uspješno završimo proces evropskih integracija. Vrijeme je i da neko Bošnjacima bude od pomoći u rješavanju njihovih problema,” istakao je Predsjednik BNV-a.

Na konferenciji je naglašeno da nevladine organizacije i ostale konsultantske organizacije mogu da koriste prostorije BNV-a za organizaciju okruglih stolova, tribina, književnih večeri i drugih sličnih manifestacija koje su od značaja za Bošnjake.

Želimo da uključimo i ljudi iz većinskog naroda i druge zainteresovane da pomognu Bošnjacima

U Jabuci kod Pančeva obeležen međunarodni Dan sećanja na Rome žrtve Holokausta

Povodom 16. decembra, Međunarodnog dana sećanja na Rome žrtve Holokausta u Drugom svetskom ratu, u Spomen - kompleksu "Stratište" u Jabuci kod Pančeva, održana je centralna državna komemorativna svečanost

Komemoraciji su, između ostalih, prisustvovali predstavnici Vlade Republike Srbije, Vojske Srbije, Nacionalnog saveta Roma, romskih organizacija, diplomatskog kora, zvaničnici grada Pančeva i mnogobrojni građani.

Delegacija Nacionalnog saveta Roma Srbije, u sastavu: prof. Vitomir Mihajlović, Živojin Mitrović, Radmila Gačević, Muhamed Osman i Tefik Ramadanović, tom prilikom je položila venac i odala počast nevino stradalim žrtvama nacističkog terora.

Predsednik Nacionalnog saveta Roma, prof. Vitomir Mihajlović, rekao je da obeležavanje dana sećanja na žrtve Holokausta treba da vodi uspostavljanju mira među svim ljudima u svetu i svim građanima dobre volje.

"Žrtve Drugog svetskog rata moraju se sačuvati od zaborava, jer Holokast je strašna istina i najveći poraz čovečanstva. Milioni nedužnih žrtava su sistematski ubijani samo zato što su

imali različito ime, prezime, drugačiju veru i uverenje od onih koje su imale njihove ubice. Zato je ovaj dan prilika da se još jednom digne glas protiv svakog vide diskriminacije, isključivosti, govora mržnje, raznih oblika nasilja, stereotipa, predrasuda i svake druge mržnje i netolerancije. Srbija je otvoreno i odgovorno društvo u kome nema mesta onima koji šire i zagovaraju govor mržnje, rasnu, versku i nacionalnu netrpeljivost, koji ugrožavaju bilo koga, samo zato što je drugačije verske, nacionalne, etničke ili bilo koje druge pripadnosti. Obeležavanje današnjeg dana je važno, ne samo da ne bismo zaboravili počinjene zločine, već da ne dozvolimo da se oni ikada više ponove", poručio je predsednik Mihajlović.

Žrtve Drugog svetskog rata moraju se sačuvati od zaborava, jer Holokast je strašna istina i najveći poraz čovečanstva

dr Vitomir Mihajlović

U ime Vlade Republike Srbije, venac je položio državni sekretar u Ministarstvu za rad i boračka pitanja, dr Nenad Ivanišević, i tom prilikom rekao da je Holokast obeležio i njegovu porodicu, jer je odrastao bez dede, koji je bio još jedno stablo u velikoj simboličnoj šumi posvećenoj žrtvama Holokausta.

"Danas stojimo ovde zajedno sa ciljem da ni jedno dete više nema takvo destinjstvo, da mu stalno govore da je neko stradao samo zato što je bio drugačiji od nekoga, da je neko odveden u logor zato što je morao da nosi ili žutu zvezdu, ili crvenu petokraku, ili neki drugi znak. I danas, u ime Vlade Republike Srbije, hoću da kažem da u Srbiji nema mesta mržnji ni netoleranciji i da će Vlada Republike Srbije, ne samo najoštije osuditi, nego i najoštije reagovati na bilo kakvu takvu pojavu u Srbiji", poručio je dr Nenad Ivanišević.

U ime Grada Pančeva, venac je položio gradonačelnik Pančeva, Pavle Radanov, i naglasio da je Pančeva bogat grad, jer u njemu 26 nacionalnih zajednica živi u slozi, toleranciji i prijateljstvu. "Dan sećanja na Rome stradale u Drugom svetskom ratu je prilika da se oda počast žrtvama i sačuva istina o zločinu", poručio je Radanov.

Vence kraj spomenika "Brazde" položio je i šef Delegacije Evropske unije u Srbiji, Majkl Davenport, predstavnici Vojske Srbije, kao i diplomatice iz više država. Minutom čutanja, uz intoniranje himni "Bože pravde" i "Đelem, Đelem", odata je počast žrtvama.

dr Vitomir Mihajlović i Majkl Davenport

Uloga nacionalnih saveta nacionalnih manjina i države u ostvarivanju prava nacionalnih manjina u oblasti kulture

U utorak, 02. decembra, u Beogradu, u organizaciji Beogradskog centra za ljudska prava i NVO Urban-In, održan je drugi okrugli sto od šest planiranih, u okviru Projekta Aktivni mladi za aktivne nacionalne savete.

Cilj okruglog stola je uspostavljanje konstruktivnog dijaloga između nacionalnih saveta nacionalnih manjina, državnih organa i organizacija civilnog društva o ulozi, značaju i izazovima nacionalnih saveta u ostvarivanju prava nacionalnih manjina na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma.

Upravo održani izbori za nacionalne savete i njihovo konstituisanje, ali i predstojeće izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina u delu koji se odnosi na ovlašćenja nacionalnih saveta, ukazuju da je neophodno analizirati dosadašnji rad nacionalnih saveta, ali i ulogu države kada je u pitanju ostvarivanje prava nacionalnih manjina u oblasti kulture.

Dušan Pokuševski, ispred Beogradskog centra za ljudska prava je pozdravio prisutne, a nakon toga je Aida Čorović ukazala na neophodnost izmene Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih

manjina, kao i departizacije nacionalnih saveta. Projekat Aktivni mladi za aktivne nacionalne savete ima za cilj da se edukuju mladi iz 5 nacionalnih saveta (bošnjačkog, albanskog, rumunskog, hrvatskog i mađarskog) vezano za praćenje predizborne kampanje i samih izbora. Poenta je da mladi aktivno učestvuju u kreiranju programa samih nacionalnih saveta. Srbija treba da postane interkulturna sredina.

Miroslav Kaveždi, iz Zavoda za kulturu Vojvodine, ukazao je da su mladi manjina u okviru manjine. Oko 25% mladih čine deo manjinske zajednice, a oko 2%

budžeta je namenjeno finansiranju projekata za mlade. Otprilike u nacionalnom savetu ima oko jedna šestina mladih ali oni nisu dovoljno moći da utiču na odluke. Danas se prelazi na kulturni model smanjenja uticaja države, gde Vlade prenosi nadležnosti na nacionalne savete. Međutim, u stvarnosti je teško isključiti uticaj partija na rad samih saveta pa samim tim i njihove programe usmerene na oblast kulture. I u budućnosti će postojati iste tendencije (kulturne politike su određene stranačkim interesima). U regulisanju ove oblasti veoma važnu ulogu ima ponovno pokretanje republičkog Saveta za nacionalne manjine.

Zaključeno je da je kultura opšte dobro koje nema granice i stoga je veoma važna zajednička saradnja države i svih predstavnika manjinskih zajednica.

Kultura je opšte dobro koje nema granice i stoga je veoma važna zajednička saradnja države i svih predstavnika manjinskih zajednica

Jevreji pamte

Portreti i sećanja Jevrejske zajednice Srbije pre Holokausta

Kada se o ljudskim nesrećama govor u brojevima, novinari to odlično znaju, koliko god velike bile, postaju bezlične i ne dotiču nas se ni izbliza toliko koliko sudbina jednog stradalnika. Tako svako ko se malo zainteresuje za sudbinu Jevreja Srbije lako može doći do podatka da je u njoj 1940. godine živelo 33 000 pripadnika Mojsijeve vere, kao i da su do maja 1942. nacisti i njihovi saradnici ubili 83 odsto te populacije.

Ali da bi se bolje sagledao sav užas koji u sebi krije ova štura rečenica mora se imati na umu da je svaki od stradalih jedinstveno ljudsko biće sa imenom i prezimenom, strelnjama, nadanjima i

pravom na sreću, baš kao svako od nas. Pripadnici jevrejske zajednice su vekovima živeli u srpskom okruženju, tu se rađali i umirali, osnivali porodice i podizali decu, pohađali škole, zapoš-

Cilj projekta jeste postavljanje izložbe "Portreti i sećanja Jevrejske zajednice Srbije pre Holokausta" koja će gostovati u većim gradovima širom zemlje

Ijavili se, družili, zabavljali i voleli. Ali kako je to izgledalo?

Da bi donekle dočarao sliku o životu pripadnika jevrejske zajednice u Srbiji, Savez jevrejskih opština, uz finansijsku pomoć i podršku Delegacije Evropske Unije i Ministarstva kulture, pokrenuo je projekat „Portreti i sećanja Jevrejske zajednice Srbije pre Holokausta”.

Koliko je ovaj zadatak težak kao i da je takvo istraživanje poslednji čas (ako već nije i istekao) govori i podatak da je danas u Srbiji, prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, svega 700 Jevreja. O tome kako su živeli pre Holokausta seća se još svega nekoliko "držećih" veterana. Ipak, mnogi od njih, kao i njihovi potomci, uspeli su da sačuvaju nešto starih fotografija, a one, uzdaju se istraživači, ponekad vrede više od hiljadu reči. Takođe, istraživači velike nade polažu i u fotografija i svedočenja nejевrejskih svedoka života jevrejske za-

Porodica Jozefa Baruhovića, Ilijadža, 1936. godina

Danas u Srbiji, prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva, živi svega 700 Jevreja

jednica u Srbiji pre Holokausta kao izvor sećanja na žrtve.

Cilj projekta, moglo se čuti na konferenciji za štampu 18. decembra u Mediju centru u Beogradu, jeste postavljanje izložbe "Portreti i sećanja Jevrejske zajednice Srbije pre Holokausta" koja će gostovati u većim gradovima širom zemlje. Njen prvenstveni zadatak je da upozna mlade, učenike završnih razreda osnovnih škola i srednjoškolce, sa komšijama njihovih baka i deka, pripadnicima jevrejske zajednice pre Drugog svetskog rata, koji su u sumanutoj orgiji nezapamćenog zla završavali u krematorijumima i gasnim komorama. Takođe, zamisao je i da se nakon razgledanja izložbe sa njima o svemu prodiskutuje u posebno organizovanim radionicama.

Na konferenciji su o tome govorili dr Ruben Fuks, predsednik SJOS, rabin Isak Asiel i Marko Đurić, direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju.

- U toku je prikupljanje fotografija, ali i svih sećanja vezanih za ljude na njima, kako bi ih pratila legenda o mestu gde su napravljene i njihovim biografijama -

rekao je dr Fuks, dodajući da je to način da se potpunije shvati veličina tragedije koja se dogodila, "jer same brojke nisu dovoljne".

- Osnovna namera je da mladi budu isprovocirani da razmišljaju, da se upitaju zašto i kako je moguće da se jedna zajednica dovede u takav položaj i doživi takav kraj. Ko bude odgovorio na ovo pitanje postaće stub društva u kojem se to više nikada neće ponoviti.

Prema njegovim rečima, osim fotografija stradalih u Holokaustu, izložba neće sadržati samo osnovne podatke stradalih, već će biti prikazana i pisana, zvučna i kamerom zabeležena svedočanstva, koja o njihovom životu priповедaju preživeli članovi porodica, prijatelji ili poznanici.

- Samo u kontekstu ljudskog, odnosno toplih ljudskih biografija, moći ćemo da shvatimo dimenzije tragedije koja se dogodila.

Rabin Srbije, Isak Asiel, ukazao je na neverovatno snažno prožimanje srpske kulture i jevrejskog nasleđa u predratnoj Srbiji, jer su Jevreji "disali srpskim jezikom" i podsetio na neka velika

Osnovna namera je da mladi budu isprovocirani da razmišljaju, da se upitaju zašto i kako je moguće da se jedna zajednica dovede u takav položaj i doživi takav kraj. Ko bude odgovorio na ovo pitanje postaće stub društva u kojem se to više nikada neće ponoviti.

imena iz tog vremena kao što je Stanislav Vinaver.

- Izraelci vole da zapitkuju strance odakle su, pa se i meni to često događalo kada bih tamo boravio. Sećam se jednog starog gospodina koji mi je sav ozaren rekao: "Iz Srbije, pa i ja sam odatle, iz Kragujevca. Eh, da mi je samo još jednom da se vratim u Srbiju, da je još jednom vidim, pa bih, čini mi se, mogao na miru da umrem".

Direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju, Marko Đurić, istakao je da je negovanje istorijskog sećanja na Holokaust značajno za sadašnjost i budućnost našeg naroda jer, vraćajući identitet žrtvama, vraćamo i civilizacijski dug našim nekadašnjim komšijama i čovečanstvu.

- Negujući sećanje narednim generacijama šaljemo poruku kakvo je zlo obitavalo u Evropi i svetu. Dugujemo čovečanstvu da se ovakve stvari ne zaborave jer, odgovarajući na pitanja o prošlosti, dajemo odgovor na pitanje ko smo mi - rekao je ocenivši da taj projekt pomaže da se otrgne od zaborava jedna od najmračnijih strana u istoriji ljudske civilizacije.

Istraživači, njih desetak, uglavnom studenata od kojih su mnogi članovi jevrejskih opština, do sada su razgovarali sa stotinak preživelih, a prikupljeno je i skenirano oko hiljadu fotografija, koje će, nakon završetka projekta, biti arhivirane u Jevrejskom istorijskom muzeju. Sav prikupljeni materijal, koji podrazumeva i transkripte intervjua, postavlja se na web sajt jevrejipamte.org, a isti materijal će biti korišćen i za izložbu.

Deca porodice Judić

Negujući sećanje narednim generacijama šaljemo poruku kakvo je zlo obitavalo u Evropi i svetu

Centar za istraživanja migracija
Center for Migration Studies

Publikaciju podržava Ambasada Sjedinjenih Američkih Država iz Beograda i Misija OEBS u Srbiji.
Mišljenja objavljenja u biltenu ne predstavljaju nužno zvanične stavove vlada i organizacija
koje finansiraju projekt.